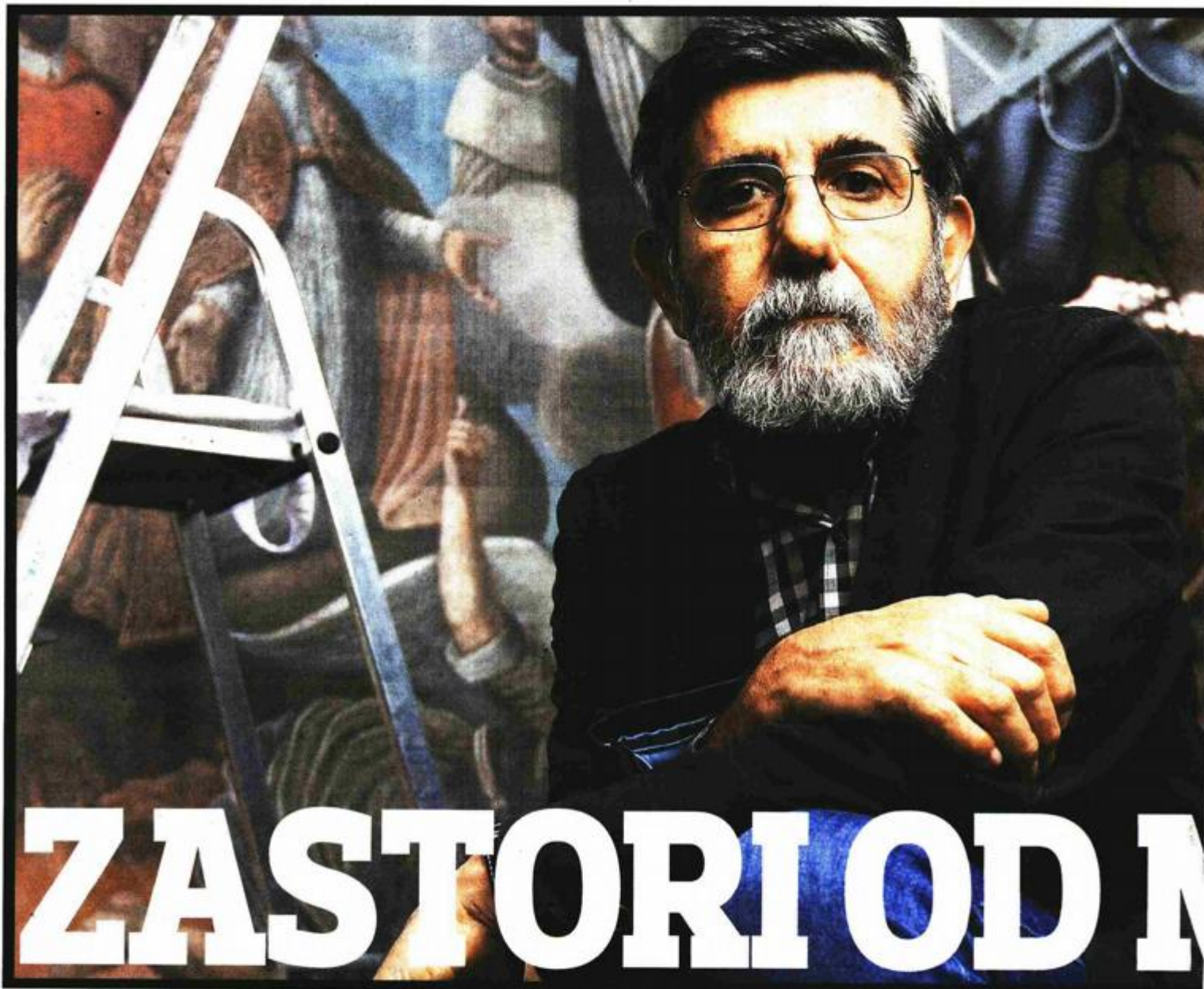

HNK ZAGREB ČUVA **REMEK-DJELA** KOJI

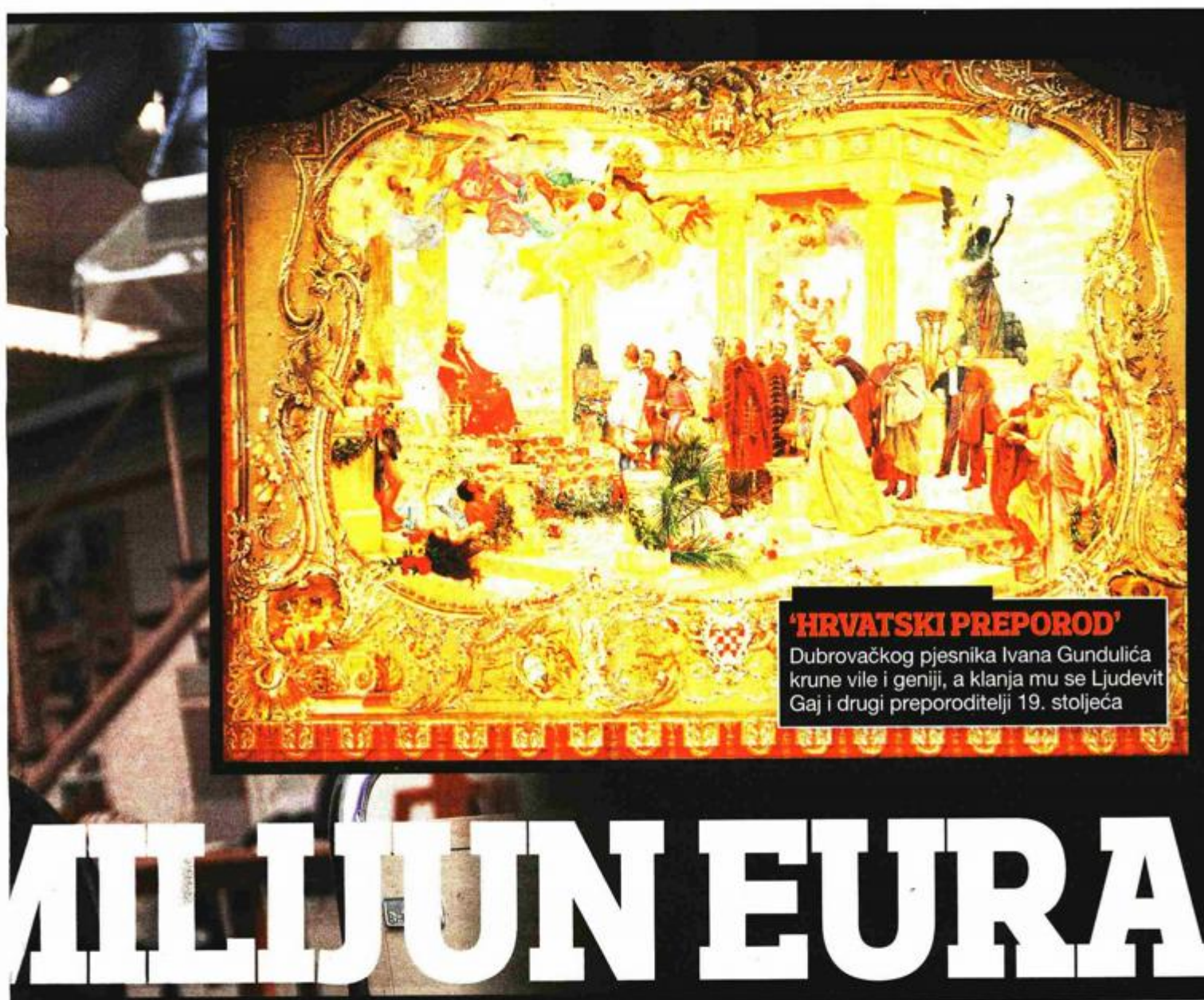

Na njima su velikani naše likovne umjetnosti, poput Karasa, Bukovca, Hegedušića, oslikali ratove, mitove, najznačajnije likove ovih prostora, poput Tita

OŠTEĆENI OD NJIH OSAM, NEKI SU U JAKO LOŠEM STANJU, KAŽE RESTAURATOR BRAUN

A OPISUJU BURNU HRVATSKU POVIJEST

'HRVATSKI PREPOROD'

Dubrovačkog pjesnika Ivana Gundulića krune vile i geniji, a klanja mu se Ljudevit Gaj i drugi preporoditelji 19. stoljeća

MILIJUN EURA

Piše:
TINA BARBARIĆ

Iako je praksa izrade svečanih zastora tipična za narodna kazališta diljem svijeta, zagrebačko se Hrvatsko narodno kazalište ponosi s čak njih osam. To nije mala stvar, kaže povjesničarka umjetnosti Irena Kraševac i dodaje da je svaki od tih komada ne samo vrijedan dodatak scenskoj opremi nego i zasebno umjetničko djelo.

Cijeli je komplet, naravno, važan, ali se ipak kao najvažniji ističe onaj cavtatskog majstora Vlahe Bukovca, koji je izraden davne 1895., za svečano otvorenje nove kazališne zgrade. Tom je prigodom tadašnji intendant Stjepan Miletić smislio temu. Vodio se mišlju o kulturnom ujedinjenju dvaju hrvatskih središta - Dubrovnika i Zagreba, a kad je trebao izabrati tko će to najbolje prikazati, već proslavljeni Bukovac bio je prirodan izbor. Datum 26. veljače, kad se vratio iz Pariza u Zagreb i počeo raditi, danas se uzima kao važan dan za domaću povi-

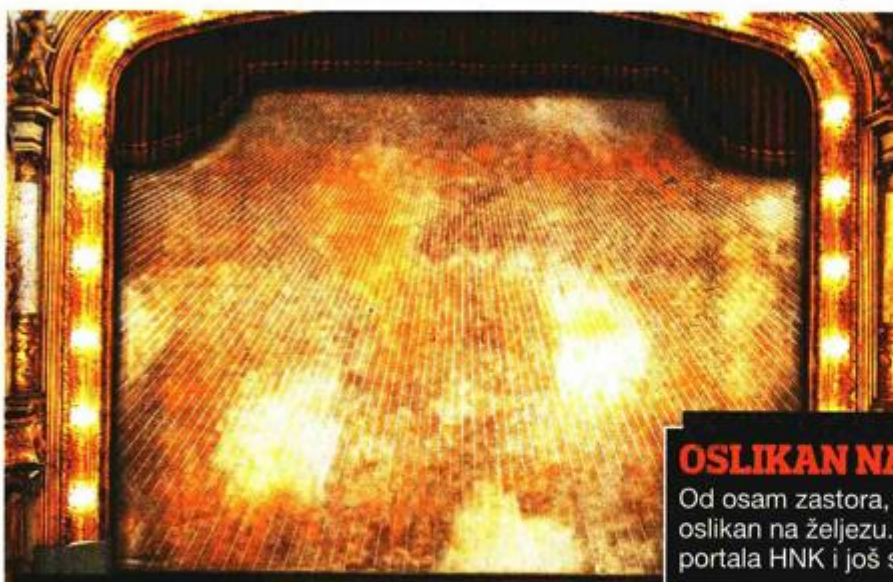
jest. Prošle je godine njegov kulturni "Hrvatski preporod" izazvao je pravu pomutnju.

GOVORILU SE DA BUKOVČEV 'HRVATSKI PREPOROD' TRUNE

Mediji su dramatično pisali da zastor "trune", da je djelo, čija se vrijednost kreće oko milijun eura, "prešlo Savu te je premješteno u suhu tamu muzejskog depoa Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu". Pisalo se i da će taj "najslavniji hrvatski kazališni svečani zastor" do daljnega biti nedostupan javnosti koja ga nije vidjela još od 1. srpnja 1996., kad je posljednji put spušten na pozornici

matičnog hrvatskog kazališta. U HNK je trenutačno, od 1999., na raspolaganju samo kopija, koju su izradili slikari Ivica Šiško i Eugen Kokot. - Bukovčev originalni zastor, koji je prebačen u MSU, prema informacijama koje imamo, smješten je u kvalitetne uvjete - uvjerava ravnatelj Hrvatskog restauratorskog zavoda Zagreb Mario Braun. Zavod je, kaže, još 2002. napravio prijedlog zahvata za restauraciju svih zastora. - Na svima postoje oštećenja koja će se, u slučaju da se zastori ne budu dalje koristili, širiti s vremenom vrlo sporo i u manjem opsegu.

'DJED, UNUK I VILA' **JEDINI JE** PREOSTA

OSLIKAN NA ŽELJEZU

Od osam zastora, samo je jedan oslikan na željezu. Postavljen je iznad portala HNK i još se koristi

'NAJMLADI' MEĐU ZASTORIMA

Vasilije Jordan 1999. na zadnjem je zastoru za HNK prikazao 'Harmicu', Jelačić plac, koji je u 18. st. bio sajam

Bukovčev zastor je, kaže, restauriran više puta, prvo 1960-ih, a potom je pregledan u 1996. i 1998.

- Problem oštećenja vezan je za to što se zastori pogrešno motaju na slikani sloj, prema unutra - objašnjava Braun. Zavod je zato u travnju ove godine opet predložio šestogodišnji restauratorski zahvat. Za to im treba odgovarajući prostor, a pravo mjesto vide u staroj vojnoj bolnici u Vlaškoj u Zagrebu. - Da bi se obnovili kazališni zastori koji su otprilike 8 sa 11 metara, potrebna je prostorija od 400 četvornih metara i visine do osam metara, uz dizalicu za terete do

500 kilograma. Takvo nešto HRZ ne može osigurati bez Ministarstva kulture i Grada Zagreba - ustvrdio je Braun. Osim Bukovčeva zastora, upozorava, oštećen je i Karasov, neprocjenjivo djelo u obliku lepeze "Djed, unuk i vila". To je bio prvi zastor, izrađen još za staro gornjogradsko kazalište 1850. Jedini je sačuvani dio scenske opreme te prastare institucije. U tom radu "prvog lirskeg slikara" ovih prostora, tužnog Vjekoslava Karasa, koji se 1855., zbog neimaštine i drugih boljki ubio, prikazani su "Djed, unuk i vila". Inspiriran je Preradovićevom pjesmom "Djed i unuk", u

kojoj vila, kako je sam Karas opisao, simbolizira "muzu koja jednog od naših barda nadahnjuje junačkim narodnim pjesmama".

- Zbog neispravna svijanja, ali i slabljenja i starenja materijala, na tom su se remek-djelu pojavile horizontalne pruge - kaže Braun.

HEGEDUŠIĆEVA SELJAČKA BUNA NAJOŠTEĆENIJI ZASTOR

U najgorem je stanju, upozorava, ipak Hegedušićev zastor, koji prikazuje Bitku kod Stubice, odnosno 'A.D.1573.', ugušenu Seljačku bunu koju su seljaci, na čelu s Matijom Gupcem, digli zbog povećanja rente i

terora Franje Tahija. Svečani je zastor u HNK postavljen 1969. Prizor je, u stilu velikog ciklusa freski koje je Krsto Hegedušić izrađivao sedamdesetih, pun strave, s ljudima probodenim crvenim kopljima u prvom planu, te tamnim nebom ispunjenim dimom u pozadini.

Manje je oštećen, kaže Braun, i prekrasan "Đavo u selu", koji je izradio Ivan Lovrenčić, jedan od najznačajnijih domaćih crtača. Zastor je predstavljen 1997., u povodu šezdesete obljetnice prvog izvođenja baleta "Đavo u selu" na sceni HNK u Zagrebu, a Lovrenčić ga je razradio prema motivima

LI DIO OPREME IZ STAROG KAZALIŠTA

toga najizvođenijeg hrvatskog baleta Frana Lhotke. Još jedan izniman zastor je i onaj "Četiri godišnja doba", na tragu klasika hrvatske naive Ivana Lackovića Croate, poznatog po idiličnim pejzažima. Prema njegovim motivima, zastor za HNK izveo je Rudolf Labaš. Kao što ni za jedan od zastora nije objavljen natječaj nego su u HNK dolazili kao darovi ili izravne narudžbe koje su financirali sponzori, tako je i "Četiri godišnja doba" Kazalištu 1994., darovala Zagrebačka banka, za 900. obljetnicu Zagreba i Zagrebačke nadbiskupije. Tijekom rekonstrukcije zgrade od 1967. do 1969., kažu u

HNK, nastala su tri zastora, onaj već spomenuti Hegeđušićev, ali i "Titov naprijed" Frana Šimunovića iz 1969. Kao sin slavnog književnika Dinka Šimunovića, Fran je inspiraciju potražio u knjigama. Točnije, u legendarnoj poemi hrvatskoga pjesnika Vladimira Nazora, o drugu Titu koji "jaše na čelu kolone/uz usku stazu planinsku". Iste, 1969., nastao je poseban, ovaj put ne slikan nego željezni zastor koji je, prema zamisli Frana Šimunovića i Kamila Tompe, izveo slikar Vladimir Pintarić. Zastor je postavljen iznad portala, kažu u HNK, i još je u uporabi.